

Rachel Lutraan wordt geboren op 30 januari 1922 in Raalte. Ze werd ook vaak Sjelly genoemd. Ze was de dochter van Izak Lutraan (1887 – 1943) en Lena Pagrach (1884 – 1943). Rachel was de zus van David, Elisabeth (Betje) en Geziena (Sientje). Haar vader koopman van beroep en het gezin behoorde tot de Nederlands-Israëlitische geloofsgemeenschap.

Sjelly was doofstom en ging daarom van 12 mei 1931 tot 11 juli 1941 naar de Amsterdamse dovenschool, de J.C. Ammanschool. De school vermeldt bij de naam van Rachel dat zij een lief, ijverig kind was met een goede aanleg. Tijdens haar schoolperiode verbleef Rachel bij een Joodse pleegmoeder, de weduwe J. de Vries op de Nieuwe Kerkstraat 111 II in Amsterdam. Zij volgde in 1938, samen met Jenny Aussen, een opleiding voor ritueel koken aan de E.J. van Detschool, een nijverheidsschool voor meisjes, zodat plaatsing in een orthodox-Joodse huishouding mogelijk was. De kosten voor deze opleiding werden gedragen door een bestuurslid van de dovenschool. Ook Philip Cardozo zat bij Rachel en Jenny op school.

In het aprilnummer van 1938 van het tijdschrift ANDOR (Algemeen Nederlandsch Doofstommen Orgaan) staat een in een verslag van de Amsterdamse dovenschool dat drie leerlingen, onder wie Sjelly, de padvindersbelofte aflegden. De school was trots op de leerlingen, omdat zij de belofte zeer verstaanbaar uitspraken.

In 1939 staat vermeld dat zij in de middaguren een opleiding tot modiste volgde aan de modevakschool van mevr. Heeringa-van Wijk. Aangezien mevrouw Heeringa niet aan alle dove meisjes les kon geven, kreeg Sjelly les van een oudere leerlinge, die ook doof was. Ze staat op een klassenfoto van de Amsterdamse dovenschool van 16 juni 1941. In 1941 werd zij ontslagen van de school en vertrok zij als modiste naar Raalte. Een ooggetuige vertelt over Sjelly dat zij een lief, zacht meisje was.

Nadat de meeste joodse inwoners van Raalte waren weggevoerd, werd Rachel Lutraan op het station van Raalte gezien met een koffer. Ze stond te wachten op de trein. Twee plaatsgenoten kregen uit de communicatie met haar de indruk dat ze van plan was haar familie achterna te reizen. Ze komt terecht in Kamp Westerbork en gaat op 5 november 1943 naar vernietigingskamp Auschwitz-Birkenau vermoord op 31 januari 1944.

Auschwitz was een concentratiekampcomplex dat tijdens de Tweede Wereldoorlog door

nazi-Duitsland rondom de Poolse stad Oświęcim (Duits: Auschwitz) in het geannexeerde deel van Polen werd opgezet. Auschwitz was het grootste van alle Duitse concentratiekampen en bestond aan het einde van de oorlog uit Auschwitz I (het basiskamp (Duits: Stammlager) ten zuidwesten van de stad), Auschwitz II-Birkenau (het Vernichtungslager (vernietigingskamp) ten westen van de stad), Auschwitz III-Monowitz (een werkkamp ten oosten van de stad bij de IG Farben-fabriek) en tevens tientallen subkampen.

Ongeveer 1,3 miljoen mensen werden naar Auschwitz gedeporteerd. Van hen zijn er ongeveer 1,1 miljoen om het leven gekomen; het grootste deel van de slachtoffers werd vergast. Van 1940 tot en met begin 1942 was het Auschwitz-complex voornamelijk een concentratiekamp; gevangenen kwamen om het leven door de combinatie van grove mishandeling, uitputting en ziekte. Vanaf het begin van 1942 tot oktober 1944 was de actieve massamoord op Joden net zo'n belangrijke functie van het complex. Toen duidelijk werd dat de Russen optrokken om Nazi Duitsland te vernietigen werd zoveel mogelijk bewijsmateriaal vernietigd. Onderdeel hiervan was de evacuatie van Auschwitz, die in het tweede deel van 1944 op gang kwam. Via zogenoemde dodenmarsen werden gevangenen lopend getransporteerd naar concentratiekampen dieper in het Derde Rijk. Op 27 januari 1945 trokken de eerste troepen van het Rode Leger het kamp binnen en werd Auschwitz bevrijd.

In het Hortusplantsoen in Amsterdam is een herdenkingsmonument onthuld ter nagedachtenis van dove Joodse slachtoffers van het Nazi-regime. Het monument staat tegenover de voormalige dovenschool, de J.C. Ammanschool, waarvan leerlingen en docenten tijdens de Tweede Wereldoorlog zijn weggevoerd.

De plaque aan het Hortusplantsoen 1 in Amsterdam is opgericht ter nagedachtenis aan bijna alle Joodse bestuursleden, leerkrachten en leerlingen van de E.J. van Detschool die tijdens de Tweede Wereldoorlog door vervolging om het leven zijn gekomen.

De Van Detschool werd in de oorlog van oktober 1941 tot september 1943 aangewezen als Joodse school.

De plaque aan het Hortusplantsoen 2 in Amsterdam zijn opgericht ter nagedachtenis aan de drie Joodse leerkrachten en zestien dove Joodse leerlingen van de J.C. Ammanschool die tijdens de Tweede Wereldoorlog door vervolging om het leven zijn gekomen. Het monument is onthuld op 19 april 2007 door burgemeester Job Cohen.

Het gezin Lutraan wordt ook herdacht op een plaque op de gevel van de voormalige synagoge in Raalte.

Op 06 april 2014 zijn in Raalte drie Stolpersteine gelegd voor Rachel en haar beide ouders. Ze liggen voor het huis Stationsstraat 15.

Meer informatie

[Rachel Lutraan \(joodsmonument.nl\)](http://joodsmonument.nl)

[Rachel Lutraan \(oorlogsgravenstichting.nl\)](http://oorlogsgravenstichting.nl)

[Rachel \(Sjelly\) Lutraan | DovenShoah](#)

[Stolpersteine Stationsstraat 15 - Raalte - TracesOfWar.nl](#)

[Diversen - Oorlogsmonumenten - Rachel-Lutraan-1922-1944 - gr \(online-begraafplaatsen.nl\)](#)

[Raalte, plaquette op de gevel van de voormalige synagoge - Nationaal Comité 4 en 5 mei :](#)

[Nationaal Comité 4 en 5 mei](#)

[Amsterdam, plaquette aan de Hortusplantsoen \(1\) - Nationaal Comité 4 en 5 mei : Nationaal](#)

[Comité 4 en 5 mei](#)

[Amsterdam, plaquette aan het Hortusplantsoen \(2\) - Nationaal Comité 4 en 5 mei : Nationaal](#)

[Comité 4 en 5 mei](#)

[Rachel \(Sjelly\) Lutraan | DovenShoah](#)

[Monument voor dove Joodse Holocaustslachtoffers | Historiek](#)

[Monument Dove Joden Amsterdam - Amsterdam - TracesOfWar.nl](#)

[Amsterdam, 'Monument voor Joodse Dove Oorlogslachtoffers' - Nationaal Comité 4 en 5 mei :](#)

[Nationaal Comité 4 en 5 mei](#)

Dit verhaal is onderdeel van *Scouts in de oorlog*, een verzameling verhalen als eerbetoon aan al die (oud) scouts die zich ingezet hebben voor onze vrijheid en hulp aan de medemens of die slachtoffer werden van oorlogsgeweld, in Nederland en het verre oosten. Met de verhalen willen we inspiratie bieden aan de scouts van nu, in hun wekelijkse activiteiten en als voorbereiding op hun bijdrage aan lokale herdenkingen. Kijk op <http://vrijheid.scouting.nl> voor meer informatie en alle andere verhalen.